

Zdroj: společnost rané péče

Raná péče je soustava služeb a programů poskytovaných ohroženým dětem a dětem se zdravotním postižením a jejich rodinám.

Co je cílem rané péče?

Předcházet postižení, eliminovat nebo zmírnit jeho důsledky a poskytnout rodině, dítěti i společnosti předpoklady sociální integrace. Služby rané péče mají být poskytovány od zjištění rizika nebo postižení do přijetí dítěte vzdělávací institucí tak, aby zvyšovaly vývojovou úroveň dítěte v oblastech, které jsou ohroženy faktory biologickými, sociálními a psychologickými.

Proč raná péče?

Zásadní roli ve vývoji dítěte hrají první tři roky života. Právě v období do tří let jsou kompenzační možnosti mozku tak obrovské, že umožňují nejlépe rozvinout náhradní mechanismy i u těch dětí, které mají v některé oblasti vývoje vážný handicap. Pokud se právě toto období zanedbá, možnosti vývoje dítěte v určitých oblastech se mohou zcela uzavřít nebo extrémně snížit. Přestože mozek je schopen vytvářet nová nervová spojení po celý život, člověk se nejrychleji rozvíjí a nejlépe přizpůsobuje změnám v raném dětství.

Charakteristika rané péče

Má preventivní charakter, protože snižuje vliv prvotního postižení a brání vzniku postižení druhotného. To je projevem porušení vazeb dítěte s jeho okolím nebo nedostatečným rozvinutím funkcí postiženého orgánu.

Posiluje rodinu, využívá jejích přirozených zdrojů tak, že i dítě s postižením může vyrůstat a prospívat v jejím prostředí.

Ekonomický přínos, postupně činí rodiče nezávislymi na institucích, snižuje nutnost ústavního pobytu a šetří tím státní výdaje.

Je předpokladem úspěšné sociální integrace.

Je poskytována převážně v přirozeném prostředí dítěte. Základním přirozeným prostředím je rodina. Toto platí zejména pro období od 0 do 3 let. Právě láskyplná a stimulující interakce mezi rodičem a dítětem s postižením je podle posledních výzkumů podstatným faktorem rozvoje nejen jeho psychických, ale i fyziologických funkcí. Proto je pro ranou péči typická forma terénní práce (návštěv poradenského pracovníka v domácím prostředí).

Poskytuje rodičům nezávislé informace.

Služby rané péče jsou sestavovány na základě analýzy potřeb individuální rodiny

Rozhovor

S Eliškou a Lukášem o škole a integraci

Každý rok zveme na týdenní kurzy pro rodiny hosty. Často uvažujete o budoucnosti svého dítěte - například se ptáte, zda je lepší dát je do speciální či běžné školky či školy. V květnu 1999 jsme pro Vás proto pozvali dvě rodiny se školáky. Eliška půjde do šesté třídy a Lukáš do druhé. Obě děti jsou téměř nevidomé. Zkrácený záznam z besedy Vám nyní předkládáme.

Chodila jsi, Eliško, do mateřské školy? Co jste tam dělali?

Eliška: "Chodila jsem na Hradčany (speciální MŠ). Bylo tam asi pět jiných dětí. Dělali jsme různé věci, abychom se něco naučili, třeba jsme dávali kolíčky do dírek. Potom jsem šla na Hradčany do první a do druhé třídy a tam jsem se naučila Braillovo písmo a ve třetí třídě jsem šla do Všenor do soukromé třídy Sluníčko, kde mi to teda moc nevyšlo. V místnosti nás bylo osm, ale do třetí třídy jsme chodili jen tři. Tam se mi nelíbilo, zdálo se mi, že jsou na mě všichni protivní. Potom jsem šla do čtvrté třídy do ZŠ ve Všenorech a tam jsem dodnes. Paní učitelka i paní asistentka se naučily Braila. Je to tam dobrý."

Jaká byla tvoje vzdělávací cesta, Lukáši?

Lukáš: "Já jsem už od dvou let nastoupil do MŠ v Horáčkově ulici, kde jsem se vlastně začal učit. Nejdříve jednou, dvakrát týdně, pak jsem tam zůstával déle. Je to normální školka, byl jsem ve třídě, kde byli i nějak postižené děti - třeba jeden kluk nemohl chodit. Pak jsem začal chodit do školy na Praze 4 a tam jsem dodnes. První třídu jsem vychodil úspěšně a i ta druhá vypadá, že bude bez nějakých špatností."

Jak jste přišli k asistentům?

Eliška: "Když jsem byla ve Sluníčku v družině, tak tam byly dvě paní učitelky, jedna mladší a jedna starší. Tu mladší poprosila paní ředitelka, jestli by se nenaučila Braila a neasistovala mi a ona řekla, že jo."

Lukášova maminka: "Lukáš měl odklad a během toho roku si škola dělala představu, co asi by to pro ni představovalo. Protože pan ředitel věděl, že ve třídě bude dětí hodně, tak bral asistenta jako podmínku a zajistil ho sám. V první třídě měl mladého absolventa učitele. Ten byl ale tak dobrý, že mu škola dala učit celou první třídu. Škola pak sehnala asistentku a řekla bych, že ještě lepší."

Proč jste se rozhodly dát Elišku jinam, když už chodila na Hradčany do spec. školy?

Maminka Elišky: "Hlavně kvůli bydlišti - aby nemusela být na internátě."

Maminka Lukáše: "Já jsem za ty dva roky, co je Lukáš ve škole, přesvědčena, že není nutné absolvovat nějakou speciální školu. Když bude mít někoho, kdo ho naučí základy písma a různé další věci. Ale musím říci, že je to mnohem náročnější než na té speciální škole, kde v podstatě má plně kvalifikované pedagogy, aby ho vše naučili, třeba i v prostorové orientaci. V integraci se to dá zvládnout, ale je to mnohem náročnější."

Za jak dlouho jste zvládla Braila?

Maminka Lukáše: "Já nemohu říci, že bych ho dokonale zvládla dodnes, ale jsem schopná s ním psát a číst. On se mi směje. Já čtu očima, dívám se na to. Lukáš měl dobrou přípravu ve školce, asi by se příprava neměla opomenout, protože nácvik Braila je základní věc a pokud má stihnout tempo ostatních dětí, tak to prostě musí znát. Možná, že musí být i o krůček dál než jsou děti ve speciální škole. Tempo v běžné škole je rychlejší."

Maminka Elišky: "To mě se zase zdá, že i když Eliška na Hradčanech nebyla nějaký zvláštní čtenář, tak psala snad rychleji na pichťáku než děti ve Sluníčku stačily malovat písmenka. Mám dojem, že strach z Braila je zbytečně zveličený."

Maminka Lukáše: "Je vlastně pravda, že Lukáš nedostává žádné domácí úkoly, protože stihne matematiku dříve než ostatní děti a už nic na doma nezbude. Já vlastně nevím, co berou, protože nemám učebnice a učebnice v Brailu neluštím."

Jak jste se připravovali na první třídu?

Maminka Lukáše: "Nevím úplně přesně dodnes, proč jsem se takhle rok dopředu rozhodla. Snad jsem tušila, že Lukáš bude se zkušeností se zdravými dětmi lépe připravený na život. Zkušeností v dobrém i záporném smyslu. Nemohu říci, že kontakty jsou jenom dobré, Lukáš se setkává i s tím, kdy mu je nevhodným způsobem dáván najevo jeho handicap. Myslím si ale, že i to patří k životu, že nebude v uzavřeném skleníkovém prostředí a pak snad bude mít cestu snazší, až bude velký."

Vytipovali jsme si v okolí nejbližší školy. Lukáš má staršího brácha a já jsem věděla, že ho do téhle školy nedám, protože jsem s ní nebyli spokojeni. Vlastně to dopadlo již v první škole z těch tří, na něž jsem měla dobré reference. Je tam velmi vstřícný a aktivní ředitel. Pozval si nás asi tak jako dnes sedíme tady - seděli jsme před forem učitelů a ti pálili otázky. Bylo to hodně nepříjemné, ale dneska vím, že to bylo dobré, protože od té doby už se učitelé na nic neptali. Pak si to mezi sebou asi rozebrali a za nějaký čas nám dali vědět ano, dobře, ale za těchto podmínek. Chceme, aby paní učitelka byla v kontaktu s SPC, aby se začala učit Braila, škola dá Lukášovi asistenta. Věděli, že větší část aktivity je na nich, a tak si s předstihem zajistili nějaké pomůcky - pro první třídu to nebylo tak náročné. Zatím stále jsem a stojím o to být v úzkém kontaktu se školou. Vzájemně jsme se doplňovali a říkali si, co chceme a co potřebujeme a co by se mělo dál řešit."

Když jste přecházeli za speciální školy na Hradčanech do školy Sluníčko u Vás, jaká byla kritéria výběru a proč jste to už podruhé změnili? Mně se na tom, co říkáte, vlastně líbí to, že cítíte, že rozhodování o škole je těžké, ale že nemusí být definitivní. že jak se rozhodnu teď, nemusí to být napořád. že tady je vidět na Lukášovi a hodně na Elišce, že existuje možnost přecházení ze školy do školy, jak se to ostatně stává i běžným dětem, že se přestěhují nebo chtějí jít do školy sportovní nebo matematické atp. Ty věci se zkrátka dají řešit za pochodu, vylepšovat, měnit. I když samozřejmě jednoduché to není.

Maminka Elišky: "Věděla jsem, že tu je malá škola, jednotřídka. Tak jsem kontaktovala paní ředitelku, ta byla taková ambiciózní, bylo to v pohodě. Elišku znali už z družiny. □

Jana Vachulová: "Tady zaznělo slovo Speciálně pedagogické centrum (SPC). Vy jste tady na kurzu, který pořádá Středisko rané péče a jste klienty rané péče, ale ta končí čtvrtým rokem dítěte. Před čtvrtým rokem přiveze váš poradce k vám domů seznam těch tzv. SPC, abyste je mohli kontaktovat a využít jejich služeb. Ta centra jsou vlastně cestující učitelé, pracující při speciálních školách, jak se tady mluvilo o speciální škole na Hradčanech, nebo třídy speciálních škol jsou také v Českých Budějovicích, další centrum je v Liberci, atd. Společně s vámi sepíšeme Zprávu o rané péči - povídání o vašem dítěti, co jsme s ním všechno za ty čtyři roky zažili, co chcete dát vědět o sobě dál, jaké jsou vlastně vaše požadavky nebo plány a naše doporučení. Zprávu podepíšeme my i vy. Změna asi největší bude pro vás v tom, že SPC je spíše než vám určeno učitelům Mš či Zš, kam bude vaše dítě chodit. Není to už tolik podpora pro vás, jako pro rodiče, ale spíše pro tu vzdělávací stránku. Cestující učitel z SPC by měl dojíždět tam, kde se vaše dítě vzdělává, aby tam poradil, určil pomůcky... □

Jaké máte s SPC zkušenosti Vy?

Maminka Elišky: "My jsme v péči SPC na Hradčanech. Ta péče spočívá v tom, že jednak je ta Eliščina asistentka v kontaktu s SPC a potom také zajišťují učebnice a pomůcky. S tím jsou velké problémy. škola dostává na integraci nějaké peníze. Eliška jednou za měsíc dojíždí na Hradčany, domluví se s asistentkou, podrobí se tam "prostorové orientaci". Teď je paní asistentka v jiném stavu, tak nevím. □

Eliška: "Hlavně chůze s hůlkou. □

Maminka Lukáše: "U nás je to tak, že my také spadáme do péče SPC na Hradčanech a jezdí za Lukášem paní Tučková. Protože já jsem měla dojem, že ten kontakt musí být nebo by měl být velice úzký, aby třeba když paní učitelce vyvstane problém s výtvarkou nebo nějaké hry při tělocviku, při geometrii, atd., aby tam ten speciální pedagog, který by měl mít podle mne velkou zkušenost s prací s nevidomými dětmi, tak aby tam jezdil každý týden. To v podstatě vloni fungovalo. a navíc, aby pracovnice jezdila do školy účelně a její čas byl vyplněn, začala s Lukášem dělat prostorovou orientaci. Není ale plně kvalifikovaná instruktorka prostorové orientace, a tak se řeší, kdo s Lukášem bude dělat prostorovku. Zatím se to nedaří zajistit, ale od druhé třídy máme příslibeno, že tam bude speciálně vyškolená instruktorka. a tím se dojíždění naší speciální pedagožky snížilo na 1x za 14 dní, což si myslím, že je dostačující. Nyní by ho měla učit podpis. □

Trvám na tom, aby to nedopadlo tak, že my budeme někam jezdit. Já si myslím, že dobrý kontakt s SPC je podmínka. I když ve škole funguje velice šikovná asistentka, která se zajímá o kdeco, ale aby zkrátka ty povinnosti nepřipadly na někoho jiného. □

Co vlastně dělají ti asistenti? Možná, že by bylo dobré zeptat se zase děti, ty jsou pořád s nimi.

Lukáš: "Třeba při výtvarce, někdy když je to těžké, tak mi s něčím pomáhá. Nebo třeba když něco nevím a už je třeba málo času ke konci hodiny, tak mi poradí. □

Počkej, to znamená, že ty jsi ve výhodě oproti spolužákům, že jim nikdo neporadí?

Lukáš: "Třeba při té výtvarce to moc velká úleva není. □

Děláš to samé co ostatní?

Lukáš: "Když si paní učitelka myslí, že bych to zvládl, tak jo. Spíše se oni přizpůsobí mně. Minule jsem měl při výtvarce rozetřít jeden kus modelíny po celém poměrně velkém papíře a chybělo mi asi pár cm. Paní učitelka řekla "hezky po celém papíře!"

Maminka Lukáše: "Paní učitelka je obětavá, ale dost drsná žena. □

Myslíte, že je lepší být trochu drsná, než jim ulevovat?

Maminka Lukáše: "No rozhodně jim neulevovat! □

Prosím tě, a ta asistentka sedí s tebou pořád v lavici?

Lukáš: "Ano, když tam je. V poslední době byla nemocná, tak tam nebyla. □

Maminka Lukáše: "Já bych ještě doplnila. Asistentka je financována z prostředků školy, protože škola ji zaměstnává jako svého zaměstnance a většinu svého úvazku má u Lukáše. Na nějaký menší počet hodin je tam zaměstnána - teď přesně nevím - dělá arteterapii, takže některé vyučovací hodiny není po celou dobu s Lukášem. Třeba středu má pravidelně volnou, protože zase má nějakou aktivitu se školní psycholožkou. Asistentem také může být voják na civilní službě a pak ho platí vojáci. □

Ta učitelka, která má Lukáše, měla už nějakou zkušenost?

Maminka Lukáše: "Ne, u nás ne. □

Takže se dobrovolně přihlásila?

Maminka Lukáše: "Já nevím jakými prostředky byla donucena. Já mohu říci, že v Lukášově škole je jedna speciální pedagožka, která má vystudovanou logopedii a sluchové vady, a ta měla nepříjemné otázky a spíše byla proti. Nevím proč. Asi měla nějakou zkušenost s postiženými dětmi. Ale já jsem to pořád obhajovala, že to lze a ať se jdou podívat na Lukáše a ostatní děti do školky. Je pravda, že školka byla běžná, ale ta třída byla speciální a dělali tam poměrně už specifické záležitosti, které se týkaly zrakově postižených dětí. Do školky se šly podívat asi tři učitelky, která přicházely v úvahu a byly tam několikrát. Pozorovaly děti, dívaly se, jak pracují, co zvládnou a strašně se jim líbilo, že jsou zrakově postižené děti v kolektivu zdravých dětí.

Není to jen na jednom kontaktu a nemůžete očekávat, že při první návštěvě ve škole vám na to hned kývnou. Oni potřebují mít co nejvíce informací. □

A časově jste to dělali tak, že jste šli do školy v době zápisu do školy nebo jste začali dříve?

Maminka Elišky: "Já jsem tam šla dříve, někdy na jaře bych to tak viděla, po vánocích. □

Maminka Lukáše: "My jsme měli větší časovou rezervu než je doba zápisu. □

Co sourozenci?

Lukáš: "Mám staršího brácha, je mu 13 let. Jde to v podstatě dobře, až na to, že někdy je v ráži a provokuje. Poslední dva roky už je to trošku lepší." □

Maminka Lukáše: "Tak se podívejte na Lukáše, jeho bratr je taky takový. Asi je to stejné jako u ostatních sourozenců tohoto věku a u kluků zvláště. Když se ptám maminek, které nemají postižené dítě, taky je to tak, taky se rvou jak koně. Jsou to kluci, Lukáš je fyzicky vyspělý, má na to, aby se s bratrem rval, a to neustále. Ale myslím si, že Honza je takový jako poměrně vstřícný člověk a citlivý svým způsobem, takže Lukášovi v zásadě pomáhá. Někdy ale dojde k nějakému zkratu, vzájemně se naštvou a v tu chvíli bych řekla, že mu začne dělat i naschvály. To pak je mezi nimi těžká krize, souboj. To pak končí buď těžkou bitkou nebo až slzami." □

Tady je dotaz, zda Lukáš se stýká se spolužáky?

Lukáš: "Nedá se říci, že bychom byli kamarádi na smrt, ale s některými celkem dobře, někteří se mi o přestávce posmívají, ale já se z toho celkem dobře vylízám." □

Maminka Lukáše: "Ty se necháš snadno vyprovokovat. □

Lukáš: "No provokovat, oni mi třeba poklepu míčkem o stůl a jdou pryč. □

Chodí k tobě nějaký spolužák na návštěvu?

Lukáš: "Spolužáka jsem doma ještě nikdy neměl. Z kamarádů celkem hodně - z Hradčan." □

Maminka Lukáše: "Lukáš byl od první třídy zařazen mezi zdravé děti - to slovo já nerada používám - byl integrovaný. Proto bylo důležité, aby Lukáš měl možnost popovídat si i o svých trošičku specifických zájmech - je např. zatížený na počítače. Udržujeme kontakt s nevidomými dětmi, řekla bych i dost intenzivně, Lukáš chodí každý týden do

turistického kroužku na Hradčany. Jezdí s nimi na tábory. Teď na jaře byli na lyžích. Ta integrace je dobrá, ale myslím, že je dobré udržovat kontakt, jak bych to řekla, se zájmově spřízněnými dušemi.."

A u Elišky je to jak? Jak ty se stýkáš se spolužáky, spolužačkami?

Eliška: "Teď už tam jsou rozdíly - s některými. Ale mám ve škole nejlepší kamarádku, se kterou prožívám krásné věci, třeba si dopisujeme, ona mi to vypíchá špendlíkem. □

Byla u tebe doma nějaká spolužačka?

Eliška: "No se spolužačkou se chodíme navštěvovat a mám taky jednu kamarádku, ale ta není ze školy. □

Jak to bylo na tom internátě, tam jsi byla i večer?

Eliška: "Jak kdy. Někdy to bylo dobré s holkami, když jsme večer blbnuly, ale pak zase ne. Ale stejně je to lepší teď, když jsem doma. □

Tady se mně, Eliško a Lukáši, včera ptala jedna maminka, jak to děti dělají, když píšou ve škole poznámky na jednotlivé papíry - jak si potom poznáte, co z toho je matika, co přírod'ák?

Eliška: "Já na to mám desky a ty si zakládám do sešitu. □

Maminka Lukáše: "V první třídě při procvičování -i a -y jsou takové kartičky s písmenky a on měl kartičky jako normální děti a ještě v Braillu tam to měl nalepené, takže to poznal a zvedal kartičky jako ostatní děti. Zrovna tak čísla. □

Jana Vachulová: "Dítě by mělo mít tzv. individuální vzdělávací plán (IVP). Spočívá v tom, že třeba ve výtvarce bude dítě více procent hodin modelovat a ty ostatní děti budou kreslit. Nebo že bude řekněme mít místo poloviny hodiny tělocviku prostorovou orientaci, nebo něco takového. Ale neznamená to, že by třeba uměl počítat pouze do deseti, když ostatní děti budou umět do dvaceti. Nebo může spočítat příkladů méně, když porozumí principu.

Tady vidíme psací stroj - je to naprostý základ, že se dítě naučí psát na Pichtově psacím stroji. Nicméně existují i pomůcky na zapisování nebo nahrávání textu. Eliška i Lukáš mají tzv. Euréku. □

Lukáš: "Je to tzv. miniaturní pískáček.

Já na ní píšu poznámky do diáře, nebo naopak hraji hry. Zatím ho ve škole nepoužívám.

Přístroj čeká na příkaz ode mne, ovládám to 8 klávesami a mezerníkem.

K tomu byl manuál, ten mi mamka přečetla a já už jsem si ho osvojil. Mohu to smazávat, ukládat na disketu, mohu použít teploměr, sluchátka nebo připnout telefon. □

Maminka Lukáše: "Neumím ten přístroj zapnout a nikdy to umět nebudu. Ty základy jsem mu přečetla a on si to zapamatoval. Jako rodič nemusíte všemu rozumět. Klávesy jsou na Euréce sestaveny stejně jako na psacím stroji - lze používat stejný prstoklad. Lukáš má Eureku zatím spíše na doma a hraje si na ní hry. Lukáš má doma krátce počítač. Bude to dobré, aby se některé učebnice nemusely dávat přepisovat. K počítači je připojený scanner, takové čtecí zařízení. Vloží se tam stránka po stránce a on si to načte, uloží do paměti a potom buď hlasově nebo přes ten Braillovský řádek to může Lukáš použít."

Eliška: "Já mám Euréku ráno na buzení. Pak si na ní hraji hry a píšu si na ní do telefonního seznamu a zapisuji si různé věci, hraji si na úřad."

Co hudba?

Lukáš: "Já hraji na flétnu a na kytaru. Hrozně rád bych hrál na piano. Doma máme elektrické. □

Ty si myslíš, Lukáši, že bys chtěl jít na konzervatoř a žít se tím?

Lukáš: "To se nedá říci, ale jako koníček ano."

Eliška: "Od konce první třídy hraji na flétnu a od druhé na klavír. Ještě před školou jsem chodila do pěveckého kroužku.□"

Maminka Lukáše: "Za Lukášem domů dochází nevidomá studentka konzervatoře, která sama studuje několik hudebních nástrojů. Nakontaktovala se na školku, kam Lukáš chodil. Učí ho hravou formou. Je skvělá, prototyp všeměla."

Ted' se zaměříme na sport.

Eliška: "Jezdím na lyže. Máma mi ujede třeba 1 km, no tak daleko asi ne, já ji potom neslyším, kde je. Běžkuji a taky ráda plavu. To je takové moje hobby. Jinak hry s míčem moc nemusím. Také jezdím na tandemu."

Maminka Elišky: "Plavání bylo zpočátku drama, měla hrozný strach z vody. Pak každý týden jezdila plavat se Sluníčkem do Radlic do bazénu a tam byl výborný učitel. Zpočátku jsem tam jezdila s nimi a asi po půl roce jezdila Eliška sama."

Lukáš: "No v podstatě nic moc, rád plavu a s turistákem jsem začal o jarních prázdninách s lyžemi, celkem mi to jde, tak bych chtěl lyžovat."

A míčové hry?

Lukáš: "Nejsem ani proti ani pro, je mi to jedno.□"

Lukáš i Eliška mají tandemy. Jakým způsobem jste kola pořídili?

Maminka Lukáše: "Pokud něco pořizujeme, zeptáme se někoho, kdo má starší dítě a má zkušenosti. Tak jsme získali kontakt na firmu, která dělá tandemy, a shodou okolností to bylo u nás na Praze 4. Tandem stál 26 000,-Kč, 13 000,-Kč platil úřad a na těch 13 000,-Kč jsem požádala Konto Bariéry o příspěvek pro postižené dítě (přispěli také na plat asistentky). Kluci jezdí na tandemu spolu, Honza sedí vpředu. Já mám podmínku, že šlape Lukáš a já řídím a brzdím. Problém asi je najít méně frekventovanou trasu. Ono jak je kolo dlouhé, tak se s tím jede jinak, musí být větší prostor na zatočení, špatně se jede v prašném terénu. My jsme se ještě našťěstí nevymlátili."

...

Děkujeme Elišce, Lukášovi a jejich rodičům, že nás přijeli navštívit a odpovídali na naše otázky

Zdroj: doktorka.cz

Zásadní roli ve vývoji dítěte hrají první tři roky života. Právě v období do tří let jsou kompenzační možnosti mozku tak obrovské, že umožňují nejlépe rozvinout náhradní mechanismy i u těch dětí, které mají v některé oblasti vývoje vážný handicap. Pokud se právě toto období zanedbá, možnosti vývoje dítěte v určitých oblastech se mohou zcela uzavřít nebo extrémně snížit. Přestože mozek je schopen vytvářet nová nervová spojení po celý život, člověk se nejrychleji rozvíjí a nejlépe přizpůsobuje změnám v raném dětství.

Charakteristika rané péče:

Má preventivní charakter, protože snižuje vliv prvotního postižení a brání vzniku postižení druhotného. To je projevem porušení vazeb dítěte s jeho okolím nebo nedostatečným rozvinutím funkcí postiženého orgánu.

Posiluje rodinu, využívá jejích přirozených zdrojů tak, že i dítě s postižením může vyrůstat a prospívat v jejím prostředí.

Ekonomický přínos, postupně činí rodiče nezávislymi na institucích, snižuje nutnost ústavního pobytu a šetří tím státní výdaje.

Je předpokladem úspěšné sociální integrace.

Je poskytována převážně v přirozeném prostředí dítěte. Základním přirozeným prostředím je rodina. Toto platí zejména pro období od 0 do 3 let. Právě láskyplná a stimulující interakce mezi rodičem a dítětem s

postížením je podle posledních výzkumů podstatným faktorem rozvoje nejen jeho psychických, ale i fyziologických funkcí. Proto je pro ranou péči typická forma terénní práce (návštěv poradenského pracovníka v domácím prostředí).

Poskytuje rodičům nezávislé informace.

DEFINICE KOMPLEXU SLUŽEB

Raná péče/ intervence je komplex služeb orientovaný na celou rodinu dítěte raného věku se zdravotním postižením či ohrožením vlivem biologických faktorů nebo vlivem prostředí. Služby jsou zaměřeny na podporu rodiny a podporu vývoje dítěte.

CÍLE RANÉ PÉČE/INTERVENCE

Snížit negativní vliv postižení nebo ohrožení na rodinu dítěte a na jeho vývoj.
Zvýšit vývojovou úroveň dítěte v oblastech, které jsou postiženy nebo ohroženy.
Posílit kompetence rodiny a snížit její závislost na sociálních systémech.
Vytvořit pro dítě, rodinu i společnost podmínky sociální integrace.

KLIENT SLUŽEB RANÉ PÉČE/ INTERVENCE

Klientem rané péče je dítě a jeho rodiče*/, jestliže:

- u dítěte je zjištěno zdravotní**/ postižení,
- je zdravý vývoj dítěte ohrožen***/ v důsledku sociálního prostředí.

Věk dítěte:

Služby rané péče jsou rodině poskytovány od zjištění rizika (včetně zjištění postižení /ohrožení dítěte během prenatálního období) do doby, kdy pominou důvody pro poskytování služeb rané péče, maximálně však do nástupu dítěte do předškolního nebo školního zařízení, zpravidla do:

- dosažení věku 4 roku (u dítěte se zdravotním postižením/ s ohrožením vývoje)
- nebo do dosažení věku 7 let (u dítěte s kombinovaným zdravotním postižením).

Poznámky:

*/ u zdravotního postižení se rozumí i fyzická nebo právnická osoba, které je dítě svěřeno rozhodnutím příslušného orgánu do péče,
u sociálního ohrožení se rozumí rodiče nebo jiná fyzická osoba, které je dítě svěřeno do péče pravomocným rozhodnutím soudu

**/ smyslové, tělesné, mentální nebo kombinované

***/ v případě, že dítěti a jeho rodičům nebude poskytnut komplex služeb rané intervence, je dítě ohroženo odebráním z rodiny do ústavní péče

PRINCIPY SLUŽEB RANÉ PÉČE/ INTERVENCE

Pracoviště rané intervence musí při poskytování služeb rané intervence naplňovat tyto principy:

Princip důstojnosti

Respektovat individualitu dítěte a kulturní, sociální a výchovné zvláštnosti každé rodiny.

- Jednat s klientem v každé situaci dle zásad partnerství.
- Prostor pro ambulantní programy je zařízen a vyzdoben tak, aby klienty neurážel a nesnižoval jeho důstojnost.
- Dokumentace je vedena s ohledem na důstojnost klienta.

Princip ochrany soukromí klienta

Během konzultace v domácím prostředí klienta vstupuje pracovník služeb rané intervence pouze na ta místa, kam je zván.

- Veškeré informace o klientovi jsou poskytovány pouze s jeho souhlasem.
- S dokumentací o klientovi se nakládá jako s důvěrným materiálem.

Princip zplnomocnění

Pracovník respektuje právo klienta na kvalifikované a objektivní informace v množství, jaké si vyžádá a právo a zodpovědnost klienta rozhodovat o sobě.

- Při plánování a hodnocení programu služeb rané intervence jsou rodiče členy interdisciplinárního týmu.
- Služby rané intervence podporují právní vědomí rodin a sounáležitost klientských skupin.

Princip nezávislosti

Služby rané intervence podporují u rodičů a dítěte nacházet a využívat vlastní zdroje a schopnosti ke zvládnutí situace, v níž se nacházejí.

- Služby jsou klientovi poskytovány takovým způsobem, aby nečinily rodinu závislou na žádné výchovně-vzdělávací instituci ani pobytové (ústavní) instituci, od nichž musí být služby rané intervence obsahově, finančně i personálně odděleny.

Princip práva volby

Klient se může rozhodnout pro přijetí či nepřijetí nabízených služeb.

- Služby rané intervence jsou koncipovány na základě spolurozhodování o výběru služeb a tvorbě individuálního plánu.

Princip týmového přístupu a komplexnosti služeb

Spolupráce externích i interních členů v interdisciplinárním týmu a jejich vzájemná informovanost přináší ve svých důsledcích kvalitativní, časové a ekonomické výhody pro klienta a společnost.

- Klient je zván k rozhodujícím jednáním

Princip přirozenosti prostředí

Převážná část služeb je klientům (podle specializace pracoviště) poskytována v přirozeném prostředí dítěte, tj. v rodině.

- Služby rané intervence volí takové metody, které podporují přirozené prostředí v rodině i komunitě dítěte, kde je speciálního pouze tolik, kolik je nezbytně třeba.
- Pracovník si domlouvá domácí konzultace tak, aby respektoval běžný chod a rytmus rodiny.

Princip kontinuity péče

V rámci ukončování péče je klient informován o návazných službách a je mu nabídnuto jejich zprostředkování v regionu.

- Služby rané intervence podporují sociální integraci dítěte a jeho rodiny v rámci komunity a regionu.

PERSONÁLNÍ STANDARDY

TÝM

Standard: Pracovníci rané péče pracují v interdisciplinárním týmu

Kritérium:

- Základ poradenského týmu tvoří: poradce rané péče a rodič dítěte.
- Aby klientům mohly být zajištěny adekvátní služby, měly by být v interdisciplinárním týmu zastoupeny tyto profese:
 - speciální pedagog
 - sociální pracovník
 - psycholog
 - fyzioterapeut
 - ergoterapeut
 - lékař/ odborný lékař
- Složení týmu se liší podle specializace pracoviště (zaměření na cílovou skupinu klientů) a podle skladby odborných služeb.
- Jednotliví členové týmu nemusí být zaměstnáni na jednom pracovišti, poskytovatel služeb rané péče může pro některé služby zajistit externími spolupracovníky a konzultanty, kteří se stanou členy širšího týmu.
- V týmu mají být zastoupeni další odborníci tak, aby bylo zabezpečeno kvalifikované komplexní posuzování dítěte, dostatečná podpora rodiny, plnění plánu intervencí a terapií.
- Členové týmu naplňují společný individuální plán raněporadenských služeb vytvořený pro konkrétního klienta a vyměňovat si o něm informace.

Rozpoznávací znak:

- Složení týmu, zápisy s porad týmu, individuální plán služeb, zápisy z návštěv, Zpráva o péči, zápis z komplexního posouzení, rehabilitace, stimulace, ...

VÝBĚR PRACOVNÍKŮ

Standard: Poskytovatel služeb rané péče pečlivě vybírá pracovníky do svého týmu.

Kritérium:

- Poskytovatel má jasnou a komplexní politiku pro výběr pracovníků.
- Poskytovatel komplexu služeb rané péče musí při výběru zaměstnance zvážit jeho osobnostní rysy s ohledem na schopnost pracovat dle principů rané intervence a vykonávat terénní práci.
- Poskytovatel rané péče při výběru dbá na kvalifikaci/odbornost pracovníků.
- Přípravenost pracovníka pro práci v oboru rané intervence spočívá v teoretickém a praktickém osvojení si těchto okruhů: raný vývoj dítěte (zdravého i s postižením), možnosti a metody stimulace a podpory vývoje dítěte v raném věku, práce s rodinou a podpora rodiny, základy krizové intervence, formy rané péče.
- Poskytovatel nesmí uchazeče diskriminovat z důvodu pohlaví, rasy, národnosti a zdravotního postižení.

Rozpoznávací znak:

- Jasně a dostupné informace o kritériích a kvalifikačních a odbornostních předpokladech pro výběr pracovníků do týmu poskytovatele rané intervence.
- účastník výběrového řízení si je vědom, jak doložit svou kvalifikaci a znalosti požadované pro výběrové řízení.

PŘIJÍMÁNÍ PRACOVNÍKŮ

Standard: Služba rané péče používá ustálený systém přijímání pracovníků

Kritérium:

- Poskytovatel do svého týmu přijímá pracovníky s odpovídající kvalifikací, dovednostmi a znalostmi pro výkon s konkrétním pracovním zařazením.
- Poskytovatel postupuje podle zákoníku práce a dalších platných právních norem.
- Poskytovatel sdělí pracovníkovi další podmínky týkající se: zapracování, dalšího vzdělávání, pracovního postupu, vnitřních norem a předpisů, pracoviště a materiálního vybavení.
- Poskytovatel informuje přijímaného pracovníka o jeho právech a povinnostech vyplývajících z jeho pracovního zařazení.

Rozpoznávací znak:

- Zápisy a materiály z přijímacího řízení.
- Personální agenda, náplně práce, doporučení, potvrzení o praxi, certifikáty, potvrzení o studiu a absolvovaných kurzech.
- Pracovník je srozuměn s podmínkami zaměstnavatele.

ZAŠKOLOVÁNÍ PRACOVNÍKŮ

Standard: **Pracoviště rané péče má vypracovaný systém zaškolování pracovníků**

Kritérium:

- Existuje plán zaškolování pro konkrétní pracovní zařazení, je stanoven zodpovědný pracovník za průběh, plnění a zhodnocení plánu.
- Plán zaškolování musí obsahovat: seznámení s dokumentací, chodem pracoviště, předepsaný počet hodin práce s klienty pod supervizí, absolvování předepsaných kurzů a seminářů, seznam literatury

Rozpoznávací znak:

- Plán zaškolování nových pracovníků, doklady o jeho naplňování.

POSKYTOVATEL SLUŽEB RANÉ PÉČE DO SVÉ ČINNOSTI ZAHRNUJE PRÁCI DOBROVOLNÍKŮ A STUDENTY

Kritéria:

- Poskytovatel má ujasněno, co očekává od práce dobrovolníků
- Dobrovolníci jsou seznámeni a znají činnost a zásady organizace a vědí, čím ji mohou být prospěšní. Dobrovolníci svou činností podporují hodnoty, které si organizace stanovila.
- Je předem stanovena role a kompetence dobrovolníků, jejich práva a povinnosti vůči organizaci a konkrétním pracovníkům.
- Zapojení dobrovolníků do činnosti organizace zkvalitňuje poskytování služeb.
- Poskytovatel služeb plánuje a provádí začlenění a zaškolení dobrovolníků.
- Do plánování a poskytování služeb je zahrnuta zpětná vazba dobrovolníků.

Rozpoznávací znaky:

- Dobrovolníci mají s organizací uzavřené smlouvy, kontakty s nimi jsou evidovány.
- Jejich činnost je monitorovaná.
- Ve výroční zprávě jsou údaje o práci dobrovolníků.

DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ PRACOVNÍKŮ

Standard: Pracovník rané intervence má možnost se průběžně dále vzdělávat

Kritérium:

- Poskytovatel má systém dalšího průběžného vzdělávání pracovníků, který je koordinován s potřebami organizace. Poskytovatel má systém dalšího průběžného vzdělávání pracovníků, který je koordinován s potřebami organizace. Poskytovatel má systém dalšího průběžného vzdělávání pracovníků, který je koordinován s potřebami organizace. Poskytovatel má systém dalšího průběžného vzdělávání pracovníků, který je koordinován s potřebami organizace.
- Pracovníci mají možnost zvyšovat si svou kvalifikaci v oborech související s jejich pracovním zařazením a potřebami jejich klientů, k dalšímu vzdělávání jsou motivováni a rozvoj jejich znalostí a dovedností je monitorován.
- Poskytovatel umožňuje pracovníkům, aby se mohli účastnit vzdělávacích akcí pořádaných v rámci organizace i mimo ni a aby byli seznamováni s metodami a přístupy odpovídajícími současným trendům a poznatkům v oboru, ve kterém působí.
- Poskytovatel dbá na to, aby docházelo k výměně zkušeností s tuzemskými i zahraničními poskytovateli rané intervence a získané poznatky aplikuje v praxi.
- Do obsahu dalšího vzdělávání jsou zahrnuty i výsledky hodnocení služby včetně hodnocení klientů.

Rozpoznávací znak:

- Individuální plány vzdělávání, zápisy z porad, nabídky vzdělávacích akcí, kurzů a seminářů, doklady o absolvování kurzů, seminářů, přednášek a zprávy z nich.
- Záznamy potřeb klientů, jejich vyhodnocení.
- Soubor literatury a informací, který má zaměstnanec na pracovišti k dispozici.

SUPERVIZE

Standard: Poskytovatel rané intervence zajišťuje svým pracovníkům i organizaci jako celku možnost interní i externí supervize.

Kritérium:

- Poskytovatel má jasný systém interní a externí supervize, který mají možnost využívat všichni zaměstnanci pro zkvalitnění svých dovedností a ochranu před negativními důsledky práce v pomáhající profesi.
- Poskytovatel využívá supervize ke zvyšování efektivity chodu organizace a ke zkvalitňování služeb klientům.
- Na každém pracovišti existuje ustálený a pravidelný systém porad a intervizních setkání, nejméně však jednou za měsíc.
- Pracovník nebo úsek pracoviště mají právo žádat na vedení služby o poskytnutí externí nebo interní supervize.
- Na úrovni vedení organizace existuje ustálený a pravidelný systém setkávání s pracovníky a vyhodnocování výsledků společné práce.
- Výsledky a doporučení supervizí jsou používány pro zkvalitňování praxe.

Rozpoznávací znak:

- Plán interních a externích supervizí,
- Žádosti a uzavřené dohody o poskytnutých supervizích a
- Záznamy o provedených supervizích
- Záznamy z intervizních porad a setkání
- Dokumentace o plnění doporučení, vyplývajících ze supervize

VÝMĚNA INFORMACÍ

Standard: Na pracovišti rané péče probíhá aktuální výměna potřebných informací

Kritérium:

- Pracovníci jsou pravidelně seznamováni s veškerými aktuálními informacemi, změnami na pravidelných poradách pracovníků týmů, středisek. Na pracovišti existuje systém rozdělování a pošty a předávání vzkazů tak, aby všichni pracovníci byli včas informováni.
- Organizace svolává pravidelné rady vedoucích regionálních středisek.

Rozpoznávací znak:

- Zápisy z porad, vyvěšení důležitých informací na nástěnku či jiné k tomu určené místo.

ROZDĚLENÍ KOMPETENCÍ

Standard: V organizaci existuje profesní rozčlenění pracovníků a jejich kompetencí

Kritérium:

- Pracovní náplně jsou součástí pracovní smlouvy, tj. dohody mezi zaměstnavatelem a pracovníkem.
- Každý pracovník si je vědom, jaká je jeho pracovní náplň, pracovní povinnosti a kompetence.

Rozpoznávací znak:

- Pracovníci znají a dodržují pracovní náplně, pracovní smlouvy, zápisy z porad, směrnice, interní nařízení.

PROCEDURÁLNÍ STANDARDY

PŘIJÍMÁNÍ

Standard: Služba rané péče/ intervence používá zavedený způsob přijímání klienta a má stanovená pravidla přijímání a kritéria klientely

Kritéria:

- Mimo kritéria týkající se věku, případně specializace pracoviště, nesmí být při přijímání klient diskriminován pro své pohlaví, rasu, jazyk, náboženství, politické přesvědčení, sociální postavení a finanční možnosti.
- Při prvním kontaktu, který probíhá ve středisku nebo v terénu, je potencionální klient informován o nabídce služeb, podmínkách, za jakých se může stát klientem, jaká jsou kritéria klienta a za jakých podmínek (i finančních) mu budou poskytovány služby rané péče/ intervence.
- Poskytovatel vyslechne a zaznamená objednávku klienta.
- Poskytovatel a klient se domluví na termínu komplexního týmového posouzení.
- Komplexní týmové posouzení zjišťuje individuální potřeby, objednávku rodiny, úroveň psychomotorického vývoje dítěte.
- Rodiče jsou v tomto procesu aktivní a jejich sdělení mají stejnou platnost jako sdělení odborníků.
- Tým rozhodne, zda se rodina stane klientem služeb rané péče.
- Jestliže se rodina nestane klientem, jsou jí doporučeny odpovídající služby.

- Jestliže se rodina stane klientem, je uzavřena dohoda a tým sestaví plán poskytování péče.
- Služba má vypracovaná pravidla pro přijímání klientů pro případ, že o službu je projevem větší zájem, než je poskytovatel momentálně svou personální a provozní kapacitou schopen zajistit.

Rozpoznávací znaky:

- Rodiče rozumí nabídce služeb, ze které si vybírají.
- Rodiče rozumí kritériím pro klienta a aktivně se podílí na přijímací proceduře.
- V dokumentaci je zaznamenáno, proč se rodina stala/ nestala klientem daného poskytovatele.
- Z rozhovorů, rozboru dokumentace, pozorování je patrné, že sdělení rodičů měla vliv na tuto fázi a rodiče byli partnery odborníkům.
- Poskytovatel má k dispozici nabídku služeb ve srozumitelné písemné podobě pro veřejnost i potenciální klienty.

DOHODA O POSKYTOVANÝCH SLUŽBÁCH

Standard:

Služba rané péče/intervence je předmětem jasně formulované dohody mezi poskytovatelem a klientem, která je vyjádřením shody mezi nabídkou poskytovatele a objednávkou klienta

Kritéria:

- Potencionálním klientům jsou poskytnuty všechny dostupné informace o službách poskytovatele a možnostech jich využívat
- Uzavření dohody předchází komplexní posouzení potřeb klienta.
- Dohoda má jasný obsah, který vychází z potřeb klienta a možností poskytovatele
- Projednávání dohody je přítomen alespoň jeden zástupce poskytovatele
- Klient má čas se s obsahem dohody seznámit a porozumět mu.
- Dohoda může být na žádost klienta nebo poskytovatele kdykoli znovu projednána a v případě souhlasu obou stran měněna a doplňována dle aktuálních potřeb.
- V dohodě je uveden zodpovědný pracovník

Rozpoznávací znaky:

- Klient si je vědom, co může očekávat od poskytovatele a co pro něj vyplývá z dohody.
- V dohodě bude uvedeno: kdo je poskytovatel, kdo je klient, co bude poskytovatel poskytovat (konkrétně jednotlivé služby), jakým způsobem (např. v terénu ? při domácích konzultacích, ve středisku ? ambulantně), jaké je složení týmu, jaké jsou finanční podmínky (služby jsou poskytovány zdarma či za poplatek), způsob podávání a vyřizování stížností klienta.
- Přílohou dohody bude plán poskytování služeb na určité časové období.
- Plán poskytování služeb je sestaven na základě vstupního komplexního posouzení, je stanovena minimální frekvence pro další kontrolní posouzení, rodič nebo jakýkoli další člen týmu o něj může požádat poskytovatele kdykoli dříve. Rodiče mohou účast odmítnout a tým se sejde bez nich.
- Klient zná svého zodpovědného pracovníka a ví, jak a s čím se na něj může obracet.

PLÁNOVÁNÍ SLUŽEB

Standard: Přijímání klientů, poskytování služeb a propouštění klientů z péče je plánováno v přiměřeném časovém horizontu.

Kritéria:

- Všechny poskytované služby jsou předmětem plánování, poskytovatel je naplňuje v termínu, na kterém se domluví s klientem.
- Poskytovatel plánuje poskytování služeb klientům s ohledem na kapacitu, personální obsazení, vybavení a specializaci pracoviště a místní (regionální) specifika.
- Před zahájením a během poskytování služeb se zodpovědný pracovník seznámí s klientovou dokumentací (se souhlasem klienta) a připraví se na průběh služby po stránce odborné a praktické.
- Obsah jednotlivých následujících konzultací a kroky v dosahování dílčích cílů je předem plánováno spolu s klientem. Vždy je nutné vycházet z aktuálních potřeb klienta.

Rozpoznávací znaky:

- Zápisy z domácích konzultací, individuální plán poskytování služeb.
- Klienti jsou si vědomi, které služby jsou jim poskytovány a ví, že se na plánování spolupodílejí.

KOMPLEXNÍ POSOUZENÍ POTŘEB KLIENTA

Standard: Pracoviště rané péče plánuje a poskytuje komplexní posouzení potřeb klienta.

Kritéria:

- Poskytovatel služeb rané péče provádí komplexní týmové posouzení dítěte a potřeb klienta při zahájení poskytování služeb, dále/ nebo na základě zakázky rodiny a při ukončení poskytování služeb.
- Klient je dostatečně informován o možnosti, průběhu a podmínkách komplexního posouzení.
- Posouzení je týmová, interdisciplinární procedura, která se skládá z anamnézy, diagnostiky a rozboru potřeb.
- Posouzení potřeb je přítomen klient, odborníci z pracoviště poskytující ranou péči a další odborníci (interní, externí), kteří mohou být zastoupeni písemným vyjádřením (nález, zpráva atd.).

Rozpoznávací znak:

- V dokumentaci o klientovi jsou záznamy z průběhu posouzení včetně písemných vyjádření členů interdisciplinárního týmu.
- Pracovníci služeb rané péče jsou si vědomi, kdy a komu poskytovat posouzení a jaké materiály je třeba od klienta vyžádat a jaké seznat odborníky.
- Klient si je vědom svého nároku na komplexní týmové posouzení a okolností s tím spojených.

PORADENSTVÍ

Standard: Pracovníci služeb rané péče poskytují klientovi poradenství

Kritéria:

- Poskytovatel služeb rané péče poskytuje klientům speciální poradenství pro cílovou klientelu v oblastech, které vyžadují odlišný přístup a informace, než je u běžné populace.

- Poskytovatel služeb rané péče používá vypracované metodiky a postupy speciálního poradenství.
- Poskytovatel služeb rané péče poskytuje speciální poradenství formou rozhovoru: při osobním setkání, telefonicky; písemně, prostřednictvím zapůjčené nebo doporučené literatury, formou semináře, zprostředkovanou zkušeností jiného klienta.
- Určený pracovník plánuje a poskytuje speciální poradenství v závislosti na zakázce rodiny.
- Určený pracovník konzultuje s ostatními členy interdisciplinárního týmu a na žádost klienta mu s nimi konzultace zprostředkuje.
- Poskytovatel rané péče dbá na to, aby všichni pracovníci měli základní znalosti v oblasti obecného poradenství, a aby byly klientovy doporučené další služby v této oblasti.

Rozpoznávací znaky:

- Náplně práce a kvalifikační předpoklady pracovníků
- Dohoda o poskytování služeb, písemné záznamy z domácích konzultací, týmových porad, metodiky speciálního poradenství
- Adresáře a odkazy na další služby jsou k dispozici pracovníkům i klientům.

VÝCHOVNÉ, VZDĚLÁVACÍ A AKTIVAČNÍ SLUŽBY

Standard: Pracoviště rané péče poskytuje výchovné, vzdělávací a aktivační služby:

a) poskytování informací - obecných i speciálních

Kritéria:

- Poskytovatel služeb rané péče shromažďuje a poskytuje informace, které pomohou klientům v naplňování jejich specifických potřeb a v získávání znalostí a dovedností.
- Pracovník poskytuje ten druh informací, o který má klient aktuální zájem a v množství, jaké se mu zdá potřebné (např. v závislosti na věku klienta, v souvislosti se změnou zdravotního stavu, atd.),
- Pracovník poskytuje jasné a úplné a ověřené informace ve srozumitelné formě.

Rozpoznávací znaky:

- Záznamy o poskytnutých informacích v dokumentaci
- Záznamy o rozesílaných materiálech a publikacích a uskutečněných vzdělávacích akcích.
- Klient rozumí vyžádaným informacím.

b) podpora interakce s dítětem

Kritéria:

- Poskytovatel rané péče dbá, aby určený pracovník podporoval a zlepšoval konkrétními způsoby interakci mezi rodiči (pečovateli) a dítětem.
- Pracovník rané péče volí metody respektující individualitu, zvláštnosti a potřeby konkrétní rodiny i jejích jednotlivých členů.
- Pracovník rané péče zná a využívá způsoby, jak podpořit komunikaci a interakci v rodině s ohledem na specifika klientely.

Rozpoznávací znaky:

- Záznamy v dokumentaci,

- Klient si je vědom, jak může získat znalosti a dovednosti, které mu pomáhají porozumět si s dítětem.
- Metodiky a programy, které mají pracovníci k dispozici a využívají jich.

c) stimulace vývoje dítěte

Kritéria:

- Poskytovatel rané péče má k dispozici stimulační programy a metodiky, zaměřené na stimulaci vývoje dítěte s ohledem na specifikum klientské skupiny.
- Pracovníci služeb rané péče plánují a navrhují konkrétní programy stimulace s ohledem na stav a možnosti dítěte i rodičů, na základě zakázky klienta.
- Pokud jsou jednotlivé druhy stimulace navrhovány různými členy interdisciplinárního týmu, musí být vzájemně konzultovány mezi odborníky i s klientem.

Rozpoznávací znaky:

- Záznamy v dokumentaci klienta, záznamy o konzultacích a pracovních poradách členů týmu.
- Rodič získává dostatečnou podporu v dovednostech, jak stimulovat vývoj svého dítěte.
- Pracovník využívá dostupných stimulačních programů a odborných a ověřených metodik.

PRACOVNÍŠTĚ RANÉ PÉČE POMÁHÁ KLIENTŮM V PROSAZOVÁNÍ JEJICH PRÁV A ZÁJMŮ

Kritéria:

- Poskytovatel služeb rané péče dbá na to, aby jeho programy podporovaly sociální integraci cílové skupiny a zabránily její diskriminaci.
- Pracovník služeb rané péče nabízí a volí formy podle aktuální potřeby konkrétních klientů, aby docílil maximální podpory a minimální závislosti klientů.
A to:
- Doprovod tj. přímá fyzická přítomnost pracovníka při jednáních klienta s institucemi, na konzultace a vyšetření u lékaře, do návazných zařízení či vzdělávacích programů,
- Písemná podpora tj. vyjádření, posudek, doporučení vystavené pracovníkem na žádost klienta či s jeho souhlasem.

Rozpoznávací znaky:

- Klient si je vědom svých práv a cítí se být podporován při jejich prosazování.
- Pracovníci vědí, jak v rámci své pracovní náplně klientovi poskytnout pomoc v prosazování jeho práv a zájmů.

HODNOCENÍ A ZPĚTNÁ VAZBA

Standard: Služba používá systém hodnocení efektivity služby a využívá zpětné vazby.

Kritéria:

- Efektivitu a zpětnou vazbu poskytovaných služeb hodnotí klienti, pracovníci, vedoucí pracoviště, zřizovatel služby, případně sjednaní externí supervizoři.
- Hodnocení efektivity probíhá na třech úrovních.
- Vyhodnocování jednotlivých domácích konzultací s klientem,

- Vyhodnocování plnění dohody mezi klientem a poskytovatelem služby
- Pravidelné komplexní hodnocení činnosti poskytovatele.
- Používané jsou jasně definované metody subjektivního a objektivního hodnocení.
- Závěry hodnocení efektivity služeb jsou reflektovány v další práci s klienty i v celkové činnosti poskytovatele.
- Hodnocení efektivity a zpětná vazba musí být dokumentovány.

Rozpoznávací znaky:

- Klient si je vědom, že službu může hodnotit a ví jakým způsobem se k ní může vyjadřovat.
- Pracovníci jsou si vědomi, jak hodnotit efektivitu služeb.
- Z dokumentace klienta a z informací z výroční zprávy je patrné, jak hodnocení probíhalo.

DOKUMENTACE

Standard:

Služba rané péče/intervence má systém vedení dokumentace, který zaznamenává jednotlivé kroky v procesu plánování a poskytování služeb

Kritéria:

- Poskytovatel služeb rané péče/ intervence vede písemnou dokumentaci klienta a o poskytovaných službách.
- Veškerá dokumentace (písemná, obrazová, audiovizuální a elektronická), týkající se konkrétního klienta, je pořizována a vedena s jeho souhlasem.
- Klient musí být informován o dalším využití dokumentace, v případě, že poskytovatel chce zveřejnit dokumentaci nebo její části (např. pro studijní účely) musí mít souhlas klienta.
- Informace obsažené v dokumentaci jsou důvěrné a jsou chráněny před zneužitím a to jak způsobem vedení i místem uložení.
- Klient má právo do své dokumentace kdykoli nahlédnout a je přizván k tvorbě veškerých záznamů vypracovávaných týmově. Souhlas s dokumenty určenými třetímu subjektu stvrzuje klient i zástupce poskytovatele podpisem.
- Pokud chce do dokumentace nahlédnout nebo získat z ní informace někdo třetí, musí k tomu mít souhlas klienta, k němuž se dokumentace vztahuje.
- Po ukončení služby uchovává poskytovatel služby rané péče dokumentaci po stanovenou dobu, je zajištěna ochrana proti jejímu zneužití.
- Dokumentace klienta je vedena rozumným způsobem a obsahuje:
 - dohodu o poskytovaných službách
 - lékařské zprávy (diagnózy, zprávy z vyšetření, ...)
 - odborné zprávy (anamnéza, ...)
 - záznam v evidenci klientů
 - osobní list klienta
 - záznamy týmových posouzení (rozhodnutí,objednávka ,zvolené postupy, změny postupů, ...)
 - individuální plán služeb
 - záznamy z průběhu péče (záznam o domácí či ambulantní konzultaci, záznamy o vývoji dítěte, záznamy telefonických konzultací, kopie zaslaných materiálů, dojednaná zakázka, použité způsoby práce, záznam rozhovoru, dosažených úspěchů, průběh ukončení péče, ...)
 - potvrzení o půjčení či poskytnutí hraček, pomůcek a literatury, ...
 - závěrečná zpráva o rané péči (kopie)
 - záznamy o úhradách klienta
- Služba rané péče/ intervence dokumentuje své aktivity - dokumentace o dalších službách klientům i veřejnosti, dotazníky, přihlášky na akce, záznamy z akcí, seminářů, atd.

- Poskytovatel dokumentuje proces rozhodování a volby vhodných přístupů ke klientům - záznamy z poradních a rozhodovacích procedur, porad, supervizních a metodických setkání...

Rozpoznávací znaky:

- Klient ví, co je obsahem dokumentace, má právo do ní kdykoliv nahlédnout a podílet se na ní.
- Pracovníci služby jsou si vědomi, jak chránit klientovo soukromí a dokumentaci před zneužitím.
- Do dokumentace jsou vřazeny jen dokumenty, které poskytovateli poskytl přímo klient nebo je poskytovatel získal s klientovým vědomím.
- Existuje archivovaná dokumentace bývalých klientů, která obsahuje originály a kopie záznamů z průběhu služby dokládající standardní průběh služby a aktivní účast klientů.
- Klient ví, jak a komu vyslovit svůj souhlas /nesouhlas se zveřejněním informací o sobě.

STÍŽNOSTI

Standard:

Poskytovatel služeb rané péče/intervence má vypracovaný způsob podávání a vyřizování stížností, který je přístupný klientům a závazný pro personál.

Kritéria:

- Klient je informován o možnosti podání stížností - jak a komu je podat.
- Poskytovatel dbá na srozumitelnost a nekomplikovanost procedury.
- Poskytovatel má písemně zpracovaná pravidla a postup pro vyřizování stížností, tato pravidla znají pracovníci poskytovatele i klienti.
- O každé stížnosti musí být informován vedoucí pracovník poskytovatele a je o ní veden písemný zápis.
- Stížnosti jsou řešeny otevřeně a objektivně, klient má možnost se vyjádřit k závěrům i ke způsobu šetření.
- Poskytovatel pravidelně vyhodnocuje podané stížnosti včetně přijatých závěrů a způsobu jejich vyřizování.

Rozpoznávací znaky:

- Postup podávání stížností klienta je součástí dohody a klient si je vědom možnosti podávání a vyřizování stížností před uzavřením dohody.
- Poskytovatel používá známý a přístupný systém vyřizování stížností klientů.
- Písemné záznamy o stížnostech, o každé stížnosti je informován vedoucí pracovník poskytovatele, jeho podpis je uveden v zápise o vyřízení stížnosti.
- Klient písemně potvrzuje, že byl se závěry a způsobem šetření seznámen a zda s nimi souhlasí či nikoliv.
- Poskytovatel má systém vyhodnocování stížností s pravidelnými statistickými výstupy i obecnými závěry.
- Zaměstnanci a klienti vědí, kde jsou tyto informace k dispozici.

UKONČENÍ SLUŽBY

Standard: **Služba rané péče/ intervence se řídí ustálenými pravidly pro ukončení služby**

Kritéria:

- Klient je seznámen s časovým rozpětím rané intervence a s kritériem věkové hranice klientely.
- Poskytovatel má stanovená pravidla pro práci svých zaměstnanců v tomto období.
- V případě ukončení poskytování služby z důvodu věku dítěte je třeba poslední tři měsíce před dovršením věkové hranice (4 a 7 let) věnovat pozornost ukončení služby a přechodu klienta do organizace poskytující návaznou péči.
- V tomto období musí klient obdržet písemné informace o existující návazné péči v regionu (o školských zařízeních, speciálních poradenských centrech), cílem služeb rané péče v tomto období je pomoci klientovi ve vstupu do předškolního či školního programu.
- Poskytovatel služeb rané péče/ intervence vypracuje Zprávu o rané péči a předá ji rodičům, popř. ji na přání rodičů předá (např. SPC, speciálnímu předškolnímu zařízení,...).
- Tato zpráva je vypracována ve spolupráci s klientem, který svůj souhlas stvrdí podpisem, stejně jako i zodpovědný poradenský pracovník.
- Klient si je vědom možnosti a důležitosti účastnit se na vypracování Zprávy o rané péči.
- Poskytování služeb je možno ukončit kdykoli na písemnou žádost klienta.
- Poskytovatel může ukončit služby po předchozím upozornění dlouhodobém hrubém porušování dohody klientem.

Rozpoznávací znaky:

- Z informačních materiálů a dokumentace je zjevné kritérium věku klienta.
- Z dokumentace, především ze zprávy o rané péči je patrná podpora ze strany poskytovatele při ukončování péče a případně při přechodu do návazné péče.
- Klient, u kterého končí poskytování služeb, si je vědom, jakých dalších služeb v regionu může využívat.